

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSSE

GRIMBEERT THUIS

N. TINBERGEN.

Een heldere, koele Septemberavond. Steenuiltjes wieuwen in de wei als we het pad oplopen dat van het schilderachtige dorpje Wytham naar boven leidt. Op de plek bij de houtvesterswoning waar het pad het bos indraait, kijken we neer op het wijde landschap dat nog juist door de avondzon beschenen wordt. Rechts Oxford met zijn vele torens, er omheen de zacht glooiende heuvels met veelkleurige akkers, gescheiden door hoge, ruige heggen, waarin hier en daar de majestueuse, vrij uitgegroeide bomen, meest iepen, die aan het Zuid-Engelse landschap zo'n bijzondere bekoring verlenen. Tussen de heuvels door slingert zich de Thames als een smal, blinkend lint, omzoomd door fris groene weiden. Het is een onaanzienlijk, lieflijk riviertje, zoiets als de Oude Rijn bij Utrecht. De gelijkenis is des te treffender door de vele knotwilgen en de grote populieren.

Maar we moeten hier niet te lang blijven als we de Dassen niet willen missen. Langs het glibberige modderpaadje gaan we het bos in, tussen manshoge Adelaarsvarens, bramen, brandnetels en wilgenroosjes door. In het dichte bos schemert het al. Kraaien en Roeken verzamelen zich om naar hun avondroest te gaan. Op de open plekken azen Konijnen. Een Hermelijntje glipt tussen hen door met een prooi in de bek; de Konijnen kijken nauwelijks op. In de Hazelaars verrassen we een Grijs eekhoorn; hij rent langs een stammetje omlaag, bedenkt zich en gaat haastig weer omhoog, springt varz twijg tot twijg totdat hij een dikke eik bereikt heeft. Onder de Hazelaar

Fig. 1. *Das bij het verlaten van zijn hol. Wytham bij Oxford. Sept. 1950. Fotoflux-opname N. Tinbergen*

liggen honderden brokstukken van groene hazelnoten ; resten van zijn avondmaal. Nog een paar minuten lopen door de dichte ondergroei en we komen aan een tamelijk steil afvallend randje. In de helling, die maar enkele meters hoog is, zien we een viertal grote hopen dicht bij elkaar, elk met een enorme berg leemachtig zand voor zich. Het zand ziet er uit als een druk begaan badstrand, alleen de voetsporen zijn niet die van mensen, maar van Dassen. Brede prenten, met duidelijke „kussens”, en soms zijn de lange nagels ook mooi mee afgedrukt.

We blijven goed onder de wind, en stellen ons op een meter of tien afstand op, tussen de hoge brandnetels. En dan is het afwachten. Het bos is heerlijk stil. De Roodborst die waarschuwend tikte toen we aankwamen, is weer rustig geworden. Het duurt niet lang of hij gaat zingen, en dan merken we dat in de verte ook andere Roodborsten hun avondzang begonnen zijn. Het klinkt zuiver en liefelijk ; op zo'n ogenblik heb je moeite te geloven dat deze zang niet een sentimentele serenade is, maar een uiting van strijdlust, van de bereidheid, een territorium te verdedigen.

Spoedig komt aan de rust een eind. Als ooit een geluid de stilte kan verscheuren, dan doet dit harde gekras van de Zwarte kraaien het wel. Een kwartier lang zetten ze het bos op stelten ; we kunnen niet zien wat er precies gebeurt in de dichte essenkroon achter ons, maar er wordt gebakkeleid, dat is duidelijk. Als de zwartrokken eindelijk vertrekken is het weer weldadig stil.

Het is intussen schemerdonker geworden. We weten dat we nog geen kans op de Dassen hebben voordat de Bosuilen in actie zijn gekomen. Maar die beginnen nu dan ook. Hun welluidende roep weerklinkt telkens, nu uit deze richting, dan uit die, nu ver af, dan dichtbij. Het bos leeft van de Bosuilen ; ongeveer twintig paren hebben er van de zomer gebroed.

Het is nu zo donker geworden, dat we nog maar heel vaag de omtrekken van het dassenhol en van de boomwortels er omheen zien. We kunnen de Dassen nu verwachten. Gespannen turen we door de kijkers naar het hol. We zijn er niet gerust op dat onze aanwezigheid niet bemerkt is. Een van de Konijnen, die bij de Dassen inwonen, is namelijk al even buiten geweest en kreeg daarbij de lucht van ons. Zo luid klonk zijn stampen door het bos, dat we er niet zeker van zijn dat hij de Dassen niet gealarmeerd heeft. Eindelijk, daar beweegt iets aan de ingang. Het gezicht van een Das ! In de grauwe omgeving springt de merkwaardige zwartwittekening onverwacht duidelijk in het oog. In het donker zien alle katjes grauw, maar niet alle Dassen. Een paar seconden blijft Grimbeert snuffelen, alles schijnt veilig bevonden te worden, want al gauw komt hij naar buiten. Het hol is blijkbaar steil, want als een glazenwasser tegen zijn ladder op zo klautert onze vriend omhoog. Nauwelijks is hij buiten of hij gaat zitten, tilt zijn achterpoot op en gaat zich eens lekker onder zijn kop krabben. Dat was blijkbaar erg urgent. Jonge jonge wat krabt hij zich. Roef-roef-roef-roef, we horen het hier. Het nodigt bijna uit tot meekrabben. Daar zijn opeens de twee

Fig. 2. *Het eerste jong verschijnt.*

anderen ook ; drie vrijwel volgroeide jongen zijn het. En allemaal krabben ! We knippen onze elektrische toorts aan. Even kijken ze op ; hun ogen flonkeren roodachtig. Maar het licht deert hen niet, en na enkele seconden gaan ze rustig voort met hun toilet. Ze gaan bij elkaar zitten en beginnen elkaar voorzichtig in de vacht te knabbelen. Langzamerhand ontwaakt hun speeldrang. Ze beginnen elkaar luchtig te bijten inplaats van de pels te „vlooiën”, soms legt er één een voorpoot op eens anders schouder en bijt hem in de nek. Dan voeren ze met wijd open bekken schijn-aanvallen op elkaar uit. Al spoedig buitelen ze om en over elkaar heen. Merkwaardig lenig zijn ze, al zien ze er ook nog zo hobbezakig uit. Ze hollen elkaar achterna om hun voordeur heen, en rennen om een dikke eik. Eén komt onze richting uit en begint, geen drie meter van ons af, in een scheefstaande Vlier te klimmen. Het wordt geen grandioze vertoning ; hij komt amper van de grond en begint dan de schors af te bijten, laat ook dat in de steek en rent terug naar het hol, waar hij weer mee gaat stoeien met de twee anderen. Eén klimt nu tegen de helling op, en laat zich, een meter of twee boven het hol, langzaam op zijn zitvlak ploffen, met zijn rug tegen

Fig. 3. „Kraab zich vol welbehagen over de maagstreek . . .”

een dikke eik. De korte achterpootjes steken vooruit, en daar zit hij, als een koddig patertje-goedleven. Onbeschrijfelijk komisch is hij als hij in deze houding met beide voorpoten vol welbehagen over zijn maagstreek kraab ! De ruime huid loddert heen en weer. Hij staat op, en wil weer afdalen, maar glijdt uit over de glibberige leem en holderdeboldert de helling af. Met een luid briesend geluid tuimelen de twee anderen het hol in ; de

rustverstoorder zelf blijft sullig staan. Dan kunnen we ons lachen niet houden ; een van ons proest het uit, en roef ! weg is ook de laatste Das.

Het is nu echt donker geworden. Overal om ons heen horen we geritsel in het dorre blad op de grond. Soms menen we het galopperen van een muis te herkennen ; de fijnere krabbelgeluidjes zullen wel van insecten zijn.

We wachten niet op de Dassen. Glibberend banen we ons een weg terug door het bos. Tien minuten lopen brengt ons bij de fietsen, twintig minuten later zijn we thuis.

Oxford, September 1950.